

FICHE IMPRESSION PROGRAMME BOZAR

Ref. Fichier	20190306 La Protesta
Total imprimés	250
MP	
Presse	
VIP	
Protocole	
Artistes	
Radio	
Funding	
Cover	self covering
Format ouvert	A4
Format fermé	A5
Nbre de pages	32
Finition	plié
Livraison	BOZAR
Resp. Prod.	Anton

PALAIS DES BEAUX-ARTS
BRUXELLES
PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
BRUSSEL

Rue Ravensteinstraat 23
1000 Brussels
+32 2 507 82 00 / bozar.be

LA PROTESTA

BRUSELAS FLAMENCO FESTIVAL 2019

MUSIC

06 MAR. '19

SALLE M · ZAAL M

BRUSELAS FLAMENCO FESTIVAL 2019

FR À l'approche du printemps, BOZAR ouvre ses portes pour laisser entrer les rayons du soleil espagnol. Cette édition du Bruselas Flamenco Festival s'articule autour de cinq thèmes : les chansons de protestation (« La Protesta »), les artistes belges de flamenco (« Los Nuestros »), les femmes (« Día Internacional de la Mujer »), les familles du flamenco (« Dinastías Flamencas ») et les enfants (« Día Familiar »). Le premier jour, nous mettons l'accent sur l'engagement social du flamenco en rendant hommage aux poètes Miguel Hernández, Rafael Alberti et Francisco Moreno Galván. Ces trois icônes culturelles issues de deux générations différentes symbolisent le combat contre le fascisme et la dictature de Franco. Le troisième jour, dans le cadre de la Journée internationale de la femme, BOZAR accueille la star de la danse flamenco, Rafaela Carrasco, entourée d'une équipe exclusivement féminine, régie lumières comprise.

NL Als de lente in zicht is, gooit BOZAR de deuren open voor de Spaanse zon. Deze editie van het Bruselas Flamenco Festival is opgezet rond vijf thema's: protestliederen ('La Protesta'), Belgische flamenco-artiesten ('Los Nuestros'), vrouwen ('Día Internacional de la Mujer'), flamencofamilies ('Dinastías Flamencas') en kinderen ('Día Familiar'). Op de eerste dag komt de sociaal-geëngageerde kant van de flamenco aan bod met een eerbetoon aan de dichters Miguel Hernández, Rafael Alberti en Francisco Moreno Galván. Deze drie culturele iconen uit twee generaties belichamen de strijd tegen het fascisme en de Franco-dictatuur. Op de derde dag, de Internationale Vrouwendag, staat de ster van de flamencodans Rafaela Carrasco met een "all women cast" in BOZAR, tot de spectaculaire lichtregie toe.

LA PROTESTA

FR Le premier jour du Bruselas Flamenco Festival est consacré à l'engagement social du flamenco, avec un programme consacré à des poètes tels que Miguel Hernández, Rafael Alberti et Francisco Moreno Galván. Ces trois icônes culturelles issues de deux générations différentes symbolisent le combat contre le fascisme et la dictature de Franco. Rocío Márquez, Juan Pinilla et Ana Ramírez « La Yiya » (chant), Manuel Herrera (guitare) et David Pérez (danse) donnent un nouveau souffle contemporain à leurs vers rebelles. Francisco Moreno Galván était d'ailleurs lui-même un artiste polyvalent et le créateur de magnifiques affiches de flamenco qui font partie de la collection permanente du Musée d'art contemporain de La Puebla de Cazalla. Elles seront exposées au Palais des Beaux-Arts pendant le Bruselas Flamenco Festival.

NL Op de eerste dag van het Bruselas Flamenco Festival komt de sociaal-geëngageerde kant van de flamenco aan bod, bij monde van de dichters Miguel Hernández, Rafael Alberti en Francisco Moreno Galván. Deze drie culturele iconen uit twee generaties belichamen de strijd tegen het fascisme en de Franco-dictatuur. Rocío Márquez, Juan Pinilla en Ana Ramírez 'La Yiya' (zang), Manuel Herrera (gitaar) en David Pérez (dans) maken hun weerspannige poëzie springlevend en eigentijds. Francisco Moreno Galván was trouwens een veelzijdig artiest én de maker van prachtige flamencoaffiches. Zijn creaties maken deel uit van de permanente collectie van het Museum voor Hedendaagse Kunst in La Puebla de Cazalla, en kan je tijdens het Bruselas Flamenco Festival bewonderen in het Paleis voor Schone Kunsten.

soutien · steun

TURESPAÑA

collaboration · samenwerking

AYTO. DE LA PUEBLA DE CAZALLA
CONCEJALÍA DE CULTURA

Museo de Arte Contemporáneo
José María Moreno Galván

Pour les artistes et la musique, merci de respecter le silence. Veuillez à éteindre téléphones portables, montres électroniques et à réprimer les toux. Il est interdit de photographier, filmer et enregistrer. Gelieve uit respect voor de artiesten en de muziek de stilte te bewaren. Schakel je gsm of elektronisch uurwerk uit en hoest niet onnodig. Het is verboden te fotograferen, te filmen en opnames te maken.

ANA RAMIREZ "LA YIYA"

MARIANA

*Letras: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Cuando tu mare te llame
entorna la puerta
haz que suene la llave
y dejala abierta

Corazón, corazón esta noche jaremos
encajes de bolillos con puntitas, tu y yo

Agoviaíto fatiga y cansera
a pasito a paso
mi alma me rinde el sueño
ay el sueño
pero en llegando a tu puerta
carne de mis carnes
por ti me desvelo
mi alma te quiero

Que nuestro gusto se logre
que el negro cielo se cuaje de estrellas
serena sin luna y oscura la noche

Ya se escucha el cantar de los gallos
y en su canto anuncian que ya viene el
alba
esa es la horita
que se pone el cuarto tu cuarto color de
malva

Amaneciendo juntitos los dos
de tu casa a la mia
de noche suena de noche suena
suspiritos y quejas
compañera mias como una caena

MARIANA

Texte : *Francisco Moreno Galván*
(1925-1999)

Quand ta mère t'appelle,
laisse la porte tout contre,
fais grincer la clef
et, laisse-la ouverte.

Mon cœur, mon cœur, cette nuit
on fera des dentelles
très fines, toi et moi.

Ereintée, harassée et harcelée,
mon âme est prise de sommeil,
ah, le rêve,
mais à l'approche de ta porte,
chair de ma chair,
pour toi je me réveille,
mon âme, je t'aime.

Que nos désirs se réalisent
Que le ciel de suie se pare d'étoiles
dans la nuit sereine sans lune

On entend déjà le chant du coq
messenger de l'aube,
c'est l'heure où la chambre,
ta chambre se colore de mauve.

Au réveil tous les deux,
chacun dans sa maison,
rêves nocturnes, rêves nocturnes,
souples et lamentations
me tiennent enchaîné.

MARIANA

Tekst: *Francisco Moreno Galván*
(1925-1999)

Wanneer jouw moeder je roept
laat de deur op een kier,
laat de sleutel krassen
en, laat ze open.

Mijn hart mijn hart, deze nacht
maken wij kantkloswerkjes,
jij en ik, heel fijntjes.

Overladen, gekweld en vermoeid
wordt mijn ziel stap voor stap
overmeesterd
door de slaap,
ah de droom,
maar bij jouw deur,
vlees van mijn vlees,
word ik wakker,
mijn ziel, ik hou van je

Mogen onze verlangens uitkomen
de zwarte hemel vol hangen met sterren
in de serene donkerte
van de nacht zonder maan.

Men hoort al het gekraai van de hanen,
voorboden van de dageraad.
Dit is het uur waarop de kamer,
jouw kamer, malve kleurt.

Beiden samen ontwakend,
elk in ons huis,
nachtdromen, nachtdromen,
gehunker en gekreun
hangen geketend aan mijn lot.

SOLEARES DEL QUE NUNCA FUE A GRANADA

Letras: Rafael Alberti (1902-1999)

Mis ojos que tanto vieron,
nunca llegaron a ti
porque para ti murieron.

Ven a Granada. Y Granada.,
que estaba cerca, qué lejos
se fué aquella madrugada.

Ven en el verano. Ya era
veranos quando en Granada
murió aquella primavera.

Ya sólo la puedo ver
como una fuente que llora
desde aquel amanecer.

Como una torre de pena
sobre un jardín donde el agua
en llanto se desmelena.

Como un flor escondida
que en cuatro muros de cal
sueña que pierde la vida.

Como fruta ensangrentada,
fruta en el atardecer
del que nunca fué a Granada

SIGUIRILLA

*Letras: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Maldigo la hora
Maldigo el reloj
Cómo maldigo
Hasta las horitas
Que lo señaló

Que pena más grande
Que no cambié el tiempo
Y no se mueve ni una nuvecita
Que acabe con esto

**SOLEARES POUR CELUI QUI NE FUT
JAMAIS À GRENADE**

Texte : Rafael Alberti (1902-1999)

Mes yeux qui en ont tant vu
n'ont pas pu te joindre
parce qu'ils sont morts pour toi.

Viens à Grenade. Et Grenade
qui était proche, comme elle partit
loin cette aube-là.

Viens en été. C'était déjà l'été
quand à Grenade
mourut le printemps.

Je ne peux la voir
que comme une source en larmes
depuis cette aurore-là.

Comme un tour de peine
dans un jardin où l'eau
gémissante s'embrouille.

Comme une fleur cachée
qui entre quatre murs chaulés
rêve que sa vie s'écoule.

Comme un fruit ensanglanté,
fruit dans le crépuscule de celui
qui ne fut jamais à Grenade.

SIGUIRILLA

*Texte : Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Je maudis l'heure,
je déteste la pendule,
combien je maudis
jusqu'aux heures
du constat.

Quelle peine atroce,
je n'ai pas changé le temps
pas un nuage ne bouge,
oublions tout ça.

**SOLEARES VAN HIJ DIE NOOIT IN
GRANADA KWAM**

Tekst: Rafael Alberti (1902-1999)

Mijn ogen die zoveel zagen
raakten nooit tot bij jou
omdat ze stierven voor jou.

Kom naar Granada. En Granada,
zo dichtbij, hoe ver
ging ze die dageraad.

Kom 's zomers. Het was reeds
zomer toen in Granada
die lente stierf.

Ik kan ze nog enkel bekijken
als een wenende bron
sinds dat ochtendgloren.

Als een toren van leed
op een tuin waar het water
wenend in de war geraakt.

Als een verborgen bloem
die tussen vier gekalkte muren
droomt dat ze ophoudt te leven.

Als een bebloede vrucht,
vrucht bij de avondschemering
van hij die nooit in Granada kwam.

SIGUIRILLA

*Tekst: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Ik vervloek het uur,
de klok vervloek ik,
het uur zelfs vervloek ik,
van het gebeurde.

Wat een pijn!
De tijd veranderde ik niet
zelfs geen wolkje beweegt,
Laat maar overwaaien.

MALAGUEÑA

*Letras: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Sepulté en el olvido
mi sentimiento y mi dolor
yo sepulté en el olvido
y mi quebranto creció
espinas fueron saliendo
y con lágrimas se regó

JUAN PINILLA

A NIEBLA, MI PERRO

Letras: Rafael Alberti (1902-1999)

Niebla, tú no comprendes: lo cantan tus
orejas,
el tabaco inocente, tonto, de tu mirada,
los largos resplandores que por el monte
dejas,
al saltar, rayo tierno de brizna
despeinada.

Mira esos perros turbios, huérfanos,
reservados,
que de improviso surgen de las rotas
neblinas,
arrastrar en sus tímidos pasos
desorientados
todo el terror reciente de su casa en
ruinas.

A pesar de esos coches fugaces, sin
cortejo,
que transportan la muerte en un cajón
desnudo;
de ese niño que observa lo mismo que
un festejo
la batalla en el aire, que asesinarle pudo;

A pesar del mejor compañero perdido,
de mi más que tristísima familia que no
entiende

MALAGUEÑA

*Texte : Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

J'ai enseveli dans l'oubli
mes sentiments, mes douleurs,
enterré dans l'oubli
et la brèche s'élargit
faisant naître des épines
arrosées de larmes.

MALAGUEÑA

*Tekst: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Mijn gevoel en mijn leed
begroef ik in de vergetelheid
en mijn spijt groeide,
doornen barstten uit,
door tranen bevoeid.

À MON CHIEN NIEBLA

Texte : Rafael Alberti (1902-1999)

'Niebla' tu ne comprends pas, tes
oreilles te le chantent,
ton regard couleur tabac, sotté,
les longs éclats que tu sautes dans les
collines,
doux rayon de touffe dépeignée.

Regarde ces chiens effarés, orphelins,
fermés,
surgissant tout à coup des brumes
lacérées,
trainassant à pas timides, déroutés,
toute la terreur récente de leurs gîtes
en ruine.

Malgré ces tacots fugaces, sans cortège,
Qui véhiculent la mort dans une caisse
nue,
malgré ce gamin qui observe un combat
aérien
comme s'il s'agissait d'une fête,
j'aurais pu le tuer ;

Malgré le meilleur copain perdu,
malgré ma très triste famille qui ne
comprend rien

VOOR MIJN HOND NIEBLA

Tekst: Rafael Alberti (1902-1999)

Niebla, jij begrijpt niet: jouw oren zingen
het,
jouw onschuldige tabaksblik, dwaas,
de ruime luister die je in de bergen
springt,
zachte ongekamde plukjesstraal.

Zie die onrustige honden, verweesd,
gesloten,
pardoes opdoemend uit de gescheurde
nevels,
hoe ze, met schichtige doelloze passen,
al de verse paniek van hun vernielde
huizen meeslepen.

Ondanks die vluchtige stoetloze wagens
die de dood vervoeren in naakte dozen,
ondanks die knaap, die het luchtgevecht
bekijkt
als was het een feest,
had ik hem kunnen vermoorden.

Ondanks de beste verloren makker,
ondanks mijn meer dan trieste familie
die geen snars begrijpt

lo que yo más quisiera que hubiera
comprendido,
y a pesar del amigo que deserta y nos
vende;

“Niebla”, mi camarada,
aunque tú no lo sabes, nos queda
todavía,
en medio de esta heroica pena
bombardeada,
la fe, que es alegría, alegría, alegría.

SENTADO SOBRE LOS MUERTOS

Letras: Miguel Hernández (1910-1942)

Sentado sobre los muertos
que se han callado en dos meses,
beso zapatos vacíos
y empuño rabiosamente
la mano del corazón
y el alma que lo sostiene.

Que mi voz suba a los montes
y baje a la tierra y truene,
eso pide mi garganta
desde ahora y desde siempre.

Acércate a mi clamor,
pueblo de mi misma leche,
árbol que con tus raíces
encarcelado me tienes,
que aquí estoy yo para amarte
y estoy para defenderte
con la sangre y con la boca
como dos fusiles fieles.

Si yo salí de la tierra,
si yo he nacido de un vientre
desdichado y con pobreza,
no fue sino para hacerme
ruiseñor de las desdichas,
eco de la mala suerte,
y cantar y repetir
a quien escucharme debe
cuanto a penas, cuanto a pobres,
cuanto a tierra se refiere.

de ce que j'aimerais le plus qu'elle
comprenne,
et malgré l'ami déserteur qui nous a
vendus ;

Niebla, mon camarade,
même si tu ne comprends pas, il nous
reste,
au milieu de cette héroïque peine
bombardée,
la foi, c'est-à-dire joie, joie, joie.

ASSIS SUR LES MORTS

Texte : Miguel Hernández (1910-1942)

Assis sur les morts
qui se sont tus les deux mois passés,
j'embrasse des souliers vides
et j'empoigne furieusement
la main du cœur
et l'âme qui la soutient.

Puisse ma voix graver la montagne
et dévaler à la terre pour tonitruer,
c'est ce que veut ma gorge
depuis maintenant et toujours.

Approche-toi de mes tollés,
peuple de mon lait,
arbre qui m'enchaîne
de tes racines,
me voici moi pour t'aimer,
me voici pour te défendre
avec mon sang et ma parole
mes deux armes constantes.

Si j'ai jailli de la terre,
né d'un ventre pauvre et misérable
c'est pour devenir
le rossignol de l'infortune,
l'écho de la malchance,
et chanter et répéter
à ceux qui doivent m'écouter,
ce qu'il en est des peines,
des pauvres
et de la terre.

van wat er te begrijpen valt,
en ondanks de vriend-deserteur die ons
verkoopt;

Niebla, mijn kameraad,
zelfs al weet je het niet,
wat ons rest, tussen die heroïsch
gebombardeerde pijn,
is het geloof, vreugde dus, vreugde,
vreugde.

GEZETEN OP DE DODEN

Tekst: Miguel Hernández (1910-1942)

Gezeten op de doden die zwegen
de laatste twee maanden,
zoen ik lege schoenen
en grijp ik woedend
de hand vast van het hart
en de ziel die het draagt.

Moge mijn stem de bergen beklimmen
om, terug op aarde, te donderen,
dit vraagt mijn keel,
sinds nu en immer.

Kom bij mijn kreet,
mensen van mijn zelfde melk,
boom die me gevangen houdt
met jouw wortels,
hier sta ik om van je te houden,
om je te verdedigen
met raad en bloed,
mijn twee trouwe wapens.

Uit de aarde ontsproten,
geboren uit een arme ellendige schoot,
ben ik de nachtegaal van de rampen,
de echo van het ongeluk,
zingend en herhalend
voor al wie horen moet,
over leed, over armen,
over aarde.

Ayer amaneció el pueblo
desnudo y sin qué comer,
y el día de hoy amanece
justamente aborascado
y sangriento justamente.
En su mano los fusiles
leones quieren volverse:
para acabar con las fieras
que lo han sido tantas veces.

Aunque le faltan las armas,
pueblo de cien mil poderes,
no desfallezcan tus huesos,
castiga a quien te malhiere
mientras que te queden puños,
uña, saliva, y te queden
corazón, entrañas, tripas,
cosas de varón y dientes.
Bravo como el viento bravo,
leve como el aire leve,
asesina al que asesina,
aborrece al que aborrece
la paz de tu corazón
y el vientre de tus mujeres.
No te hieran por la espalda,
vive cara a cara y muere
con el pecho ante las balas,
ancho como las paredes.

Canto con la voz de luto,
pueblo de mí, por tus héroes:
tus ansias como las mías,
tus desventuras que tienen
del mismo metal el llanto,
las penas del mismo temple,
y de la misma madera
tu pensamiento y mi frente,
tu corazón y mi sangre,
tu dolor y mis laureles.
Antemuro de la nada
esta vida me parece.

Aquí estoy para vivir
mientras el alma me suene,
y aquí estoy para morir,
cuando la hora me llegue,
en los veneros del pueblo

Hier le peuple se réveillait,
nu et privé de quoi manger,
et aujourd'hui il se lève
justement intempestif
et justement sanguinaire.
Les fusils au poing
les lions aspirent au changement
pour en finir avec les sauvages
de toujours.

Même sans armes,
peuple puissant,
ne perds pas courage,
châtie celui qui te blesse,
tant qu'il te reste un poing,
des ongles, de la salive,
du cœur, des tripes,
des couilles et des dents.
Farouche comme le vent sauvage,
agile comme le vent léger,
tue celui qui assassine,
abhorre celui qui abomine
la paix de ton cœur
et le ventre de tes femmes.
Ne te fais tirer dans le dos
vis face à face et meurs
le coffre face aux balles,
large comme une muraille.

Ma voix en deuil, mon peuple,
chante tes héros :
tes angoisses comme les miennes,
tes désastres aux larmes du même
métal,
tes douleurs trempées,
tes pensées et mon front
taillés dans le même bois,
ton cœur et mon sang,
ta douleur et mes lauriers.
Ma vie me paraît
un vestige du néant.

Me voici pour vivre
le cœur battant,
me voici pour mourir,
quand résonnera ma dernière heure,
dans les veines du peuple,

Gisteren werd het volk wakker,
naakt en hongerig,
en vandaag ontwaakt het eerlijk
stormachtig
terecht venijnig.
Het geweer in de vuist,
leeuwen willen verandering:
ze willen komaf maken
met de eeuwige woestelingen.

Zelfs zonder wapens,
mchtig volk,
dat je botten niet verzwakken,
straf wie jou verwondt,
zolang je vuisten hebt, nagels, speeksel,
zolang je een hart hebt, ingewanden,
ballen en tanden.
Wild als de woeste wind,
licht als de ijle lucht,
dood wie doodt,
verfoei wie jouw hartvrede
en de buik van de vrouwen verfoeit.
Dat ze je niet in de rug schieten,
leef oog in oog en sterf
met de borst naar de kogel,
breed als een vesting.

Volk van mij, met mijn rouwstem
bezing ik jouw helden:
jouw angsten als de mijne,
jouw rampen uit hetzelfde metaal als
jouw tranen, het geharde leed,
en uit hetzelfde hout gesneden
jouw gedachten en mijn hoofd,
jouw hart en mijn bloed,
jouw pijn en mijn lauweren.
Dit leven lijkt me
een burgwal van het niets.

Hier sta ik om te leven
met kloppend hart,
en hier sterf ik,
als mijn uur komt,
in de aders van het volk,

desde ahora y desde siempre.
Varios tragos es la vida
y un solo trago es la muerte.

¿CUÁNDO LLEGARÁ EL MOMENTO?

Letras: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)

¿Cuándo llegará el momento
en que las agüitas vuelvan a su cauce
y las esquinas con sus nombres?
Ni reyes, ni roques, ni santos, ni frailes.

Borricos de noria,
vueltas y más vueltas de borriquitos
ciegos,
pero no dejan la orilla,
mare de mi alma,
de ríos revueltos.

Ya las tormentas pasaron,
las torrenteras están como lagunas,
serenas lagunas,
y siguen pescando.

Tú no pierdas, hermano, la esperanza,
que el mañana llegará,
ique donde hubo candela
rescoldito queda
y humo saldrá!

NANAS DE LA CEBOLLA

Letras: Miguel Hernández (1910-1942)

La cebolla es escarcha
cerrada y pobre:
escarcha de tus días
y de mis noches.
Hambre y cebolla:
hielo negro y escarcha
grande y redonda.
En la cuna del hambre

depuis maintenant et toujours.
La vie c'est beaucoup gober,
la mort n'est qu'une bouchée.

QUAND VIENDRA LE MOMENT ?

*Texte : Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Quand viendra le moment
où les eaux remonteront à leur source
et où les coins de rue retrouveront leur
nom ?
Pas de rois, ni de tours, ni de saints, ni
de vicaires.

Baudets, tournant et tournant
autour du puits, aveugles,
mais, chère mère, jamais ils ne quitteront
le bord des eaux troubles.

Les tourments se sont apaisés
les torrents devenus lagunes
paisibles lagunes,
et ils continuent de pêcher.

Toi, mon frère, ne perds pas l'espoir,
car le jour viendra où
là où la flamme brûla
la fumée surgira
de la braise couvée.

BERCEUSE DE L'OIGNON

Texte : Miguel Hernández (1910-1942)

L'oignon est givre,
clos, pauvre,
givre de tes jours,
givre de mes nuits.

Faim et givre :
glace froide et verglas
grand et courbe.

sinds nu en immer.
Het leven is veel slikken,
de dood één slok maar.

WANNEER KOMT DE TIJD?

*Tekst: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Wanneer komt de tijd
dat het water terug naar de bron vloeit
en de straathoeken hun naam terug
krijgen?
Niet van koningen, noch van torens,
heiligen of broeders.

Ezels aan het scheprad,
rondjes en nog rondjes van blinde
ezeltjes,
maar, lieve moeder,
ze komen niet weg van de troebele
rivier.

De stormen zijn reeds uitgeraasd,
bergstromen gaan liggen als moerassen,
bedaarde moerassen,
en maar verder vissen.

Verlies de hoop niet, broeder,
die morgen komt dat,
waar ooit vuur brandde, er rook zal
opstijgen
uit de smeulende as!

WIEGELIED VAN DE UI

Tekst: Miguel Hernández (1910-1942)

De ui is ijzel,
gesloten, arm,
ijzel van jouw dagen
ijzel van mijn nachten.
Honger en uien:
donker ijs en ijzel
groot en rond.
Mijn jongen lag

mi niño estaba.
Con sangre de cebolla
se amamantaba.
Pero tu sangre,
escarchada de azúcar,
cebolla y hambre.
Una mujer morena,
resuelta en luna,
se derrama hilo a hilo
sobre la cuna.
Ríete, niño,
que te tragas la luna
cuando es preciso.
Alondra de mi casa,
ríete mucho.
Es tu risa en los ojos
la luz del mundo.
Ríete tanto
que en el alma al oírte,
bata el espacio.
Tu risa me hace libre,
me pone alas.
Soledades me quita,
cárcel me arranca.
Boca que vuela,
corazón que en tus labios
relampaguea.
Es tu risa la espada
más victoriosa.
Vencedor de las flores
y las alondras.
Rival del sol.
Porvenir de mis huesos
y de mi amor.
La carne aleteante,
súbito el párpado,
el vivir como nunca
coloreado.
¡Cuánto jilguero
se remonta, aletea,
desde tu cuerpo!
Desperté de ser niño.
Nunca despiertes.
Triste llevo la boca.
Ríete siempre.
Siempre en la cuna,
defendiendo la risa

Mon petit gisait
dans le berceau de la faim
allaité de sang d'oignon.
Mais ton sang est
glacé de sucre,
d'oignon et de faim.
Une dame sombre,
au clair de lune,
tissa ses fils
autour du berceau.
Ris, mon enfant,
abreuve-toi de lune
quand il le faut.
Alouette chérie,
ris aux éclats.
Le rire dans tes yeux
est la lumière du monde.
Ris tant que l'âme,
à t'entendre,
secoue l'espace.
Ton rire me libère,
me donne des ailes.
Tu me libères de la solitude
comme de la taule.
Bouche ailée,
ton cœur brille sur tes lèvres.
Ton rire est l'épée
la plus victorieuse qui soit.
Tu l'emportes sur les fleurs
et les alouettes.
Tu rivalises avec le soleil.
Avenir de mes os
et de mon amour.
Chair battante,
splendeur subite,
vie à jamais en couleur.
Combien de chardonnerets
s'échappent de ton corps
en battant des ailes !
J'ai laissé mon enfance.
Ne te réveillés pas.
J'ai la bouche qui boude.
Ris pour toujours.
Pour toujours au berceau,
riant des plumes.
Ton vol si haut, si large
convertit ta peau

in de wieg van de honger
gezoogd met uienbloed.
Maar jouw bloed is
berijpt met suiker
uien en honger.
Een donkere vrouw,
bij maneschijn,
wikkelt zich om de wieg,
draadje per draadje.
Lach maar kindje,
laaf je aan de maan
als het moet.
Mijn huisleeuwerikje,
lach maar uitgelaten.
Jouw lachende ogen
zijn het licht van de wereld.
Lach zo hard dat
de luisterende zielen
de ruimte laten daveren.
Jouw lach bevrijdt me,
geeft me vleugels.
Weg eenzaamheid
en kerkers.
Fladderende mond,
op jouw lippen fonkelt jouw hart.
Jouw lach is het zwaard van de zege,
je overtreft bloemen en leeuweriken.
De zon is jouw rivaal.
Toekomst van mijn gebeente
en mijn hart.
Klapwiekend vlees,
plotse tinteling,
schaarse kleur van het leven.
Hoeveel winkelende distelvinkjes
fladderen weg uit jouw lijfje!
Ik ontwaakte uit mijn kindertijd.
Word nooit wakker.
Mijn mond treurt.
Jij moet verder lachen.
Voor altijd in de wieg,
alsmaar pluimpjes lachend.
Zo hoog vlieg je, zo wijd
dat jouw huid
als gezeefde hemel wordt.
Kon ik maar teruggaan
naar jouw begin!
Op jouw achtste maand

pluma por pluma.
Ser de vuelo tan alto,
tan extendido,
que tu carne parece
cielo cernido.
¡Si yo pudiera
remontarme al origen
de tu carrera!
Al octavo mes ríes
con cinco azahares.
Con cinco diminutas
ferocidades.
Con cinco dientes
como cinco jazmines
adolescentes.
Frontera de los besos
serán mañana,
cuando en la dentadura
sientas un arma.
Sientas un fuego
correr dientes abajo
buscando el centro.
Vuela niño en la doble
luna del pecho.
Él, triste de cebolla.
Tú, satisfecho.
No te derrumbes.
No sepas lo que pasa
ni lo que ocurre.

ROCÍO MÁRQUEZ

ELEGÍA A RAMÓN SIJÉ

Letras: Miguel Hernández (1910-1942)

Yo quiero ser llorando el hortelano
de la tierra que ocupas y estercolas,
compañero del alma, tan temprano.

Alimentando llovias, caracoles
Y órganos mi dolor sin instrumento,
a las desalentadas amapolas
daré tu corazón por alimento.

en ciel tamisé.
Si je pouvais revenir
à tes débuts !
A ton huitième mois
tu me souris
avec cinq fleurs d'oranger,
avec cinq petites brutalités.
Avec cinq dents
comme des fleurs
de jasmin adolescent.
Demain elles seront
les confins de tes baisers,
ou une arme peut-être.
Puisse ton ardeur
te mener sur le droit chemin.
Plane, petit, entre la double lune
de ma gorge.
Elle, oignon triste,
toi, rassasié.
Ne te laisses pas abattre,
Ne t'occupes pas
de tout ce qui se passe
autour de toi.

lach je mij toe
met vijf oranjebloesems,
met vijf piepkleine wreedheidjes.
Met vijf tandjes
als vijf ontluikende jasmijntjes.
Morgen worden ze
de begrenzing van jouw zoenen,
een wapen, wie weet.
Moge je jouw inwendig vuur
terecht gebruiken.
Zweef maar tussen de dubbele maan
van mijn boezem.
Hij, droevige ui.
Jij voldaan.
Laat je niet slopen,
trek je niets aan
van het gebeuren alom.

ÉLÉGIE POUR RAMÓN SIJÉ

Texte : Miguel Hernández (1910-1942)

Je veux être le jardinier
qui, de bon matin, occupe et engraisse
ta terre, compagnon de mon âme.

Ma peine sans recours
nourrit tes organes de pluie et de
limaces,
aux coquelicots fanés
je donnerai ton cœur à manger.

KLAAGDICHT VOOR RAMÓN SIJÉ

Tekst: Miguel Hernández (1910-1942)

Ik wil de wenende tuinman zijn
die in de vroegte
jouw aarde betreft en bemest,
mijn zielsmakker.

Mijn hulpeloze pijn voedt jouw organen
met regenbuien en slakken,
verwelkte klaprozen geef ik je hart te
eten.

Tanto dolor se agrupa en mi costado,
que por doler me duele hasta el aliento.

Un manotazo duro, un golpe helado,
un hachazo invisible y homicida,
un empujón brutal te ha derribado.

No hay extensión más grande que mi
herida,
lloro mi desventura y sus conjuntos
y siento más tu muerte que mi vida.

Ando sobre rastrojos de difuntos,
y sin calor de nadie y sin consuelo
voy de mi corazón a mis asuntos.

Temprano levantó la muerte el vuelo,
temprano madrugó la madrugada,
temprano estás rodando por el suelo.

No perdono a la muerte enamorada,
no perdono a la vida desatenta,
no perdono a la tierra ni a la nada.

En mis manos levanto una tormenta
de piedras, rayos y hachas estridentes
sedienta de catástrofe y hambrienta

Quiero escarbar la tierra con los dientes,
quiero apartar la tierra parte
a parte a dentelladas secas y calientes.

Quiero minar la tierra hasta encontrarte
y besarte la noble calavera
y desamordazarte y regresarte.

Volverás a mi huerto y a mi higuera:
por los altos andamios de mis flores
pajarearé tu alma colmenera
de angelicales ceras y labores.

Volverás al arrullo de las rejas
de los enamorados labradores.

Alegrarás la sombra de mis cejas,
y tu sangre se irá a cada lado
disputando tu novia y las abejas.

dans ma poitrine tant de douleur s'est
entassée
que même respirer me fait mal.

Une tape dure, une torgnole froide,
un coup de hache invisible et meurtrier,
une bourrade brutale t'a détruit.

Il n'y a de plaie plus large que la mienne
je pleure plus que mon infortune,
je ressens plus ta mort que ma vie.

Je piétine des morts grinçants,
privé de chaleur et de condoléance,
vaguant de mon cœur à mes affaires.

La mort était matinale,
l'aube blanchit tôt la pointe du jour
de bonne heure tu te traînes par terre.

Pas de grâce pour la mort amoureuse,
pas de grâce pour la vie sans égards,
pas de grâce pour la terre ni le néant.

De mes mains se lève une tempête
de pierres, d'éclairs et de haches
stridentes,
avide de catastrophe.

Je veux fouiller la terre de mes dents,
la morceler par bouchées
ardentes et sèches.

Je veux miner la terre pour te trouver,
baiser ton noble crâne
te débâillonner et te ramener.

À mon potager tu reviendras, à mon
figuier :
parmi la charpente de mes fleurs
ton âme nomade vagera
entre veulerie et labeur.

Tu reviendras au crissement des
charrues
des laboureurs amoureux.

Zo veel leed schuilt in mijn borst
dat ademen een pijniging wordt.

Een harde klap, een ijzige dreun,
een blinde fatale bijlslag, een brutale
stoot
heeft je gesloopt.

Wijder kan mijn gapende wonde niet
zijn,
ik beweën mijn onheil en de rest,
jouw dood beroert me meer dan mijn
leven.

Ik loop over stoppels doden,
zonder warmte, zonder troost,
van mijn hart naar mijn zaken.

Vroeg nam de dood haar vlucht,
vroeg ontwaakte de dageraad,
vroeg kruip jij rond over de grond.

Geen pardon voor de verliefde dood,
geen pardon voor het onachtzame
leven,
geen pardon voor de aarde, voor het
niets.

Uit mijn handen steekt een storm op
van stenen, bliksems en schrille aksen,
dorstig en smachtend naar catastrofe.

De aarde wil ik omwroeten met mijn
tanden,
ze aan stukken rijten met droge warme
beten.

De aarde ondermijnen tot ik je vind
en jouw nobele schedel kussen,
je ontsnoeren en terugbrengen.

Naar mijn moestuin en mijn vijgenboom
zal je komen,
langs de hoge stelten van de bloemen
zal jouw struinende ziel zwermen
tussen hemels nietsen en labeur.

Tu corazón, ya terciopelo ajado,
llama a un campo de almendras
espumosas
mi avariciosa voz de enamorado.

A las aladas almas de las rosas...
de almendro de nata te requiero,:
que tenemos que hablar de muchas
cosas,
compañero del alma, compañero.

ANDALUCES DE JAÉN

Letras: Miguel Hernández (1910-1942)

Andaluces de Jaén
Aceituneros altivos,
decidme en el alma, ¿quién?
¿quién levantó los olivos?
Andaluces de Jaén,
Andaluces de Jaén.

No los levantó la nada,
ni el dinero ni el señor,
sino la tierra callada
el trabajo y el sudor.

Unidos al agua pura,
y a los planetas unidos,
los tres dieron la hermosura
de los troncos retorcidos.

Andaluces de Jaén,
Andaluces de Jaén,
Aceituneros altivos,
decidme en el alma, ¿de quién?
¿de quién son estos olivos?
Andaluces de Jaén,
Andaluces de Jaén.

Tu réjouiras l'ombre de mes sourcils
et ton sang coulera des deux côtés
disputant ton aimée aux abeilles.

Ton cœur de velours usé déjà,
appelle ma voix avare d'amoureux
dans un verger d'amandiers spongieux.

Je te veux comme les âmes ailées des
roses,
comme les fleurs crémeuses de
l'amandier,
de beaucoup de choses il nous faut
parler,
compagnon de mon âme, compagnon.

ANDALOUS DE JAÉN

Texte : Miguel Hernández (1910-1942)

Andalous de Jaén,
fiers éleveurs d'oliviers,
dites-moi franchement, qui ?
Qui planta les oliviers ?
Andalous de Jaén,
Andalous de Jaén.

Ils ne sont pas sortis du néant,
ni de l'argent, ni du seigneur,
mais de la terre muette,
de la sueur et du labeur.

Jointes à l'eau pure
et aux planètes,
ils nous donnèrent le beauté
de leurs troncs contorsionnés,

Andalous de Jaén,
Andalous de Jaén,
fiers éleveurs d'oliviers,
dites-moi franchement, de qui ?
de qui sont ces oliviers ?
Andalous de Jaén,
Andalous de Jaén.

Terugkeren zal je naar het ploegengekir
van de verliefde boeren.

De schaduw van mijn wenkbrauwen zul
jij opvrolijken
en jouw bloed zal naar beide kanten
stromen
kibbelend met de bijen om je geliefde.

Jouw hart, versleten fluweel reeds,
aanroeft mijn vrekkige verliefdenstem
in een veld van schuimige amandelen.

Als gevleugelde rozenharten
als romige amandelbloesem wil ik je:
we hebben vele dingen te bespreken,
mijn zielsgenoot, mijn maat.

ANDALOESIËRS UIT JAÉN

Tekst: Miguel Hernández (1910-1942)

Andaloesiërs uit Jaén,
hoogmoedige olijvenkwekers,
zeg eens eerlijk, wie?
Wie plantte de olijfbomen?
Andaloesiërs uit Jaén,
Andaloesiërs uit Jaén.

Niet uit het niets kwamen ze,
noch van het geld, noch van de heer,
maar van de zwijgende aarde,
het zweet en het hard labeur.

Samen met het zuiver water,
et met de planeten,
schonken ze ons de schoonheid
van hun verwrongen stammen.

Andaloesiërs uit Jaén,
Andaloesiërs uit Jaén,
hoogmoedige olijvenkwekers,
zeg eens eerlijk, van wie?
van wie zijn die olijfbomen,
Andaloesiërs uit Jaén,
Andaloesiërs uit Jaén,

Cuántos siglos de aceituna,
los pies y las manos presos,
sol a sol y luna a luna
pesan sobre vuestros huesos.

Jaén levántate, brava,
sobre tus piedras lunares,
no vayas a ser esclava
con todos tus olivares,
Andaluces de Jaén.

Andaluces de Jaén,
Aceituneros altivos,
decídmelo en el alma, ¿quién?
¿quién levantó los olivos?
Andaluces de Jaén,
Andaluces de Jaén.

ROMANCE A CÓRDOBA DE PEPE MARCHENA

Letras: Antonio Orihuela (°1965)

Cómo se puede pensar en comer bien
si todo está en manos de los
transgénicos,
en un vaso de agua si no es de botella,
un pájaro si no es viviendo en una jaula,
un perfume que no venga en un frasco.

Cómo se puede pensar en hablar
si todas las palabras son de la
publicidad.

Cómo se puede pensar en mirar las
flores
si están todas debajo del asfalto.

Cómo se puede pensar en viajar
si vivimos dentro de un atasco.

Combien de siècles d'olives,
les mains et les pieds attachés,
de l'aube au déclin du soleil,
pèsent sur vos vertèbres ?

Jaén ; dresse-toi, brave,
debout sur tes pierres tachées,
jamais tu ne seras esclave
avec tous tes oliviers,
Andalous de Jaén,
Andalous de Jaén.

Orgueilleux éleveurs d'oliviers,
dites-moi franchement, qui ?
Qui planta les oliviers ?
Andalous de Jaén,
Andalous de Jaén.

ROMANCE À CÓRDOBA DE PEPE MARCHENA

Texte : Antonio Orihuela (°1965)

Comment peut-on penser
à bien manger, si tout est contrôlé par
les transgènes,
à un verre d'eau qui ne vient pas d'une
bouteille,
à un oiseau qui ne vit pas dans une
volière,
à un parfum qui ne sort pas d'un
flacon ?

Comment peut-on penser à parler,
si tous les mots viennent de la
publicité ?

Comment pouvons-nous penser à
regarder les fleurs,
si elles sont enfouies sous l'asphalte ?

Comment peut-on penser à voyager,
alors qu'on vit dans un embouteillage ?

Hoeveel eeuwen olijven,
met handen en voeten gevangen
van dageraad tot morgenstond,
wegen op uw knoken?

Sta op, Jaén, dapper,
stevig op jouw gespikkelde stenen,
slaaf word je niet
met al jouw olijfgaarden
Andaloesiërs uit Jaén.

Andaloesiërs uit Jaén,
hoogmoedige olijvenkwekers,
zeg eens eerlijk, wie?
Wie plantte de olijfbomen?
Andaloesiërs uit Jaén,
Andaloesiërs uit Jaén.

ROMANCE VOOR CÓRDOBA VAN PEPE MARCHENA

Tekst: Antonio Orihuela (°1965)

Hoe kun je denken aan lekker eten
wanneer alles transgeen is,
aan een glas water dat niet uit een fles
vloeit,
aan een vogel die niet gekooïd is,
aan een parfum die niet uit een flacon
komt?

Hoe kun je denken aan praten
als alle woorden tot reclameslogans
verworden zijn?

Hoe kun je denken aan bloemen
bekijken
wanneer ze allemaal onder het asfalt
zitten?

Hoe kunnen we denken aan reizen
als we in een opstopping leven?

Cómo se puede confiar en los sueños
si los sueños hace tiempo que dejaron
de pertenecernos.

Cómo se puede pensar en guiarnos por
las señales
si las señales son del poder.

Cómo se puede pensar en términos de
apoyo mutuo
si todo exhibe un precio.

Cómo se puede pensar en ser uno
mismo
si nadie sabe quién se aloja debajo de
cada máscara.

Cómo se puede pensar en ir cuando nos
llevan,
en elegir cuando nos imponen,
en hacer cuando nos mandan.

Cómo se puede pensar en el futuro si es
de los bancos,
en el presente si es de los políticos,
en el pasado si es de los criminales.

Cómo se puede pensar en la justicia
si la balanza está cargada del lado del
Imperio.

Cómo se puede pensar en disfrutar de
paz
cuando caen tres cada segundo.

Cómo se puede siquiera pensar en Arte
si faltan brazos para enterrar a los
muertos.

Cómo se puede pensar en admirar las
estrellas
si la contaminación lumínica no nos las
deja ver.

Cómo se puede pensar en filosofar
si se trabaja once horas al día.

Comment pouvons-nous faire confiance à nos rêves, s'ils ne nous appartiennent plus depuis longtemps ?

Comment peut-on se faire guider par des signaux si les signaux proviennent du pouvoir ?

Comment pouvons-nous penser en termes d'appui mutuel si tout a un prix ?

Comment peut-on penser à être soi-même, si personne ne sait qui se cache derrière chaque masque ?

Comment pouvons-nous penser à marcher quand on nous emporte, à choisir quand on nous impose, à faire quand on nous ordonne ?

Comment peut-on penser au futur s'il est dirigé par les banques, au présent s'il est aux mains de la politique, au passé s'il appartient aux criminels ?

Comment peut-on penser à la justice, si l'autorité fait pencher la balance ?

Comment peut-on penser à profiter de la paix alors que chaque seconde exige trois morts ?

Comment peut-on penser à l'Art quand on manque de bras pour enterrer les défunts ?

Comment pouvons-nous penser à admirer les étoiles, si l'air pollué nous les cache ?

Comment peut-on penser à philosopher en travaillant onze heures par jour ?

Hoe kunnen we vertrouwen op onze dromen als ze ons al lang niet meer toebehoren?

Hoe kun je denken aan af te gaan op signalen indien alle signalen van de macht komen?

Hoe kun je denken in termen van onderlinge bijstand nu alles een prijs heeft?

Hoe kun je denken aan jezelf zijn als niemand weet wie achter ieder masker schuilt?

Hoe kun je denken aan gaan als ze ons dragen, aan kiezen als ze ons dwingen, aan doen als ze ons gebiedten?

Hoe kun je denken aan de toekomst als die van de banken is, aan het heden als het van de politiek is, aan het verleden als het van de criminelen is?

Hoe kun je denken aan de rechtspraak wanneer de balans overhelt naar de kant van het gezag?

Hoe kun je denken aan profiteren van de vrede als er elke seconde drie doden vallen?

Hoe kun je zelfs denken aan Kunst als er handen ontbreken om de doden te begraven?

Hoe kun je denken aan sterren bewonderen als de vervuiling ze aan ons oog onttrekt?

Hoe kun je denken aan filosoferen terwijl je dagelijks elf uur moet werken?

Cómo se puede pensar en meditar
si no hay orilla limpia ni sombra de pino
que nos cobije.

Cómo se puede pensar en apagar la luz
si hay televisión las veinticuatro horas
del día.

Cómo se puede pensar en ropa vieja
si es la semana fantástica.

Cómo se puede pensar en ser feliz
cuando el Capital trabaja, incesante,
para provocar deseos insatisfechos.

Cómo puede uno pensar en
autocontención,
sobriedad y austeridad,
cuando todo es despilfarro.

Cómo se puede pensar en madurar
si el estruendo de los motores lo impide.

Cómo se puede pensar en la meta
si avanzamos por un callejón sin salida.

Cómo se puede pensar en pensar
si no tenemos tiempo para pensar.

Cómo puede uno regresar a sí mismo
cuando el sí mismo
es un cuarto vacío de una pensión
abandonada.

Cómo se puede pensar en algo si somos
nada.

Comment pouvons-nous vouloir méditer
s'il ne reste aucun rivage propre ni
l'ombre d'un arbre
qui nous puisse nous abriter ?

Comment peut-on penser à éteindre la
lumière
avec la télévision 24 heures par jour ?

Comment peut-on penser à de vieux
habits
pendant la semaine fantastique ?

Comment peut-on penser à être
heureux quand le Capital s'évertue
à créer des désirs insatisfaits ?

Comment peut-on penser au contrôle
de soi,
à la sobriété et à l'austérité,
quand tout est gaspillage ?

Comment pouvons-nous souhaiter
mûrir,
enfermés dans le grondement des
moteurs ?

Comment peut-on penser à la ligne
d'arrivée,
si l'on avance dans une ruelle sans
issue ?

Comment pouvons-nous penser à
penser
si nous n'avons pas le temps de penser ?

Comment peut-on penser à revenir à
soi-même,
quand le soi est une chambre vide d'une
pension abandonnée ?

Comment pouvons-nous penser à
quelque chose si nous ne sommes rien ?

Hoe kun je denken aan mediteren
zonder een schoon oever of de schaduw
van een boom?

Hoe kun je denken aan het licht doven
met vierentwintig uren televisie per
dag?

Hoe kun je denken aan oude kleren
wanneer de fantastische week loopt?

Hoe kun je denken aan gelukkig zijn
wanneer het Kapitaal alsmat bezig is
met onvoldane wensen te creëren?

Hoe kan iemand denken aan
zelfbeheersing,
soberheid en matigheid,
in deze wegwerpmaatschappij?

Hoe kun je denken aan rijpen
midden het geraas van motoren?

Hoe kun je denken aan de aankomstlijn
terwijl je stapt in een doodlopende
straat?

Hoe kunnen we denken aan denken
als we er geen tijd voor hebben?

Hoe kan iemand er aan denken in
zichzelf terug te keren
wanneer de zelf een lege kamer is van
een verlaten pensio?

Hoe kunnen we denken aan iets indien
we niets zijn?

RONDEÑA

Versión José Menese

*Letras: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Empezaron los cuarenta (rondeña)
Se hizo el reparto de paz
Tan alabado y bendito,
Sin derecha y sin izquierda:
Dando más bienes al rico
Y a los pobres más miserias.

Entre jambre y jambre del pueblo
Y altos jumos victoriosos
Empezaron los cuarenta.
Entre jambre y calabozo
Ajuste y pago de cuentas.

Comenzó un largo rosario
D miedos y de miserias,
De pan negro y letanías,
De orden y de derechas
Y una infame beatería.

RONDEÑA

Versie José Menese

*Texte : Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

Les années quarante commencèrent.
On procéda au partage de la paix,
tant prisée et sacrée,
sans droite ni gauche,
donnant plus de biens au riches
et plus de misère aux fauchés.

Entre faim et faim du peuple
et de hautes nuées victorieuses de
fumée
commencèrent les années quarante.
Entre faim et pénitencier
Ajustement et règlement de comptes.

Débuta un long chapelet
de peurs et de misères,
de pain noir, de prières,
d'ordre et de droite,
et d'une infâme bigoterie.

RONDEÑA

Versie José Menese

*Tekst: Francisco Moreno Galván
(1925-1999)*

De jaren veertig begonnen.
De vrede werd verdeeld,
geprezen en gezegend,
zonder rechts, zonder links,
met meer goederen voor de rijken
en meer miserie voor de armen.

Tussen honger en honger van het volk
en de rookpluimen der victorie
namen de jaren veertig een aanvang.
Tussen honger en gevang
herschikking en schuldaflossing.

Een lange paternoster ontstond,
van schrik en ellende,
van bruin brood en litanieën,
van orde en van rechts
en van schandelijke kwezelarij.

